

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-06-29
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 882-08

SÖKANDE

Arctic Paper Munkedals Aktiebolag
455 81 Munkedal

Ombud: Advokaterna Agnes Larfeldt Alvéen och Johanna Lindqvist
Agnes Advokatbyrå AB
Finnboda Kajväg 15
131 72 Nacka

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för att anlägga och driva en
biobränsleeldad panna i Munkedals kommun, Västra Götalands län

DOMSLUT

Med ändring av dåvarande miljödomstolens deldom i föreliggande mål daterad den
18 december 2008 fastställer mark- och miljödomstolen följande slutliga
tillståndsvillkor för Arctic Paper Munkedals Aktiebolag tillstånd enligt miljöbalken
att inom fastigheten Munkedal 1:1, Munkedals kommun, anlägga och driva
en biobränsleeldad panna med en högsta total installerad tillförd effekt av 40 MW.

Slutliga villkor

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget
angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet, om inte annat
framgår av nedanstående villkor.
2. Bränslet får bestå av rena träbränslen såsom skogsflis, torrflis, bark och spån,
samt torv.
3. Halten kväveoxider (räknat som NO₂) i utgående rökgaser får som
månadsmedelvärde inte överstiga 240 mg/Nm³ vid 6 % O₂.

Dok.Id 357237

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 80	måndag – fredag 08:00-16:00

4. Halten av stoft i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 20 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 . Villkoret är uppfyllt om minst tio månadsmedelvärden samt årsmedelvärdet under kalenderåret klarar begränsningsvärdet.
5. Halten kolmonoxid (CO) i utgående rökgaser får som dygnsmedelvärde under 95 % av driftdygnen under ett kalenderår inte överstiga 250 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 och som timmedelvärde under 95 % av drifttimmarna under ett kalenderår inte överstiga 500 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 . Utsläpp under start/stopp och torkeldning av murverk ska ej medräknas.
6. Halten SO_2 i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 140 mg/Nm^3 torr gas vid 6 %.
7. Villkor 3-6 för utsläpp till luft ska gälla även då olja förbränns i pannan.
8. Svavelhalten i förbränningsoljan får uppgå till högst 0,1 viktprocent.
9. Aska från förbränning av rena biobränslen ska om möjligt återvinnas, exempelvis för kompensations- och vitaliseringsgödsel i skogsmark eller nyttiggöras på annat sätt. Om askan inte kan återvinnas ska den deponeras på avfallsupplag som har erforderliga tillstånd för deponering. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i frågor rörande omhändertagande av askan.
10. Hantering, lagring och transporter av bränsle och aska inom verksamhetsområdet ska ske så att för omgivningen besvärande damning, lukt och brandfara inte uppstår.
11. Eldningsolja till nya pannan ska lagras i invallad cistern där invallningen rymmer minst hela cisternens volym, såvida inte cisternen är dubbelmantlad. Tapp- och påfyllnadsplatser samt rörledningar för olja ska ingå i det invallade tankområdet eller på annat sätt säkras för utsläpp av olja till omgivningen.

12. Buller från de anläggningar och verksamheter som omfattas av detta tillstånd ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än: 50 dB(A) vardagar dagtid (07.00-18.00), 40 dB(A) nattetid (22.00-07.00), 45 dB(A) övrig tid. Momentana ljud nattetid får inte överskrida 55 dB(A).

13. Ett förslag till reviderat kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten i god tid innan nu tillståndsgiven anläggning tas i drift.

Delegering av beslut om villkor

Mark- och miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om förvaring av kemiska produkter och farligt avfall hänförliga till den nu tillståndsgivna verksamheten.

Ianspråktagande

I enlighet med dom i mål M 93-12 daterad den 23 november 2012 ska tillståndet alltjämt ha tagits i anspråk senast den 18 december 2018. Bolaget ska anmäla till mark- och miljödomstolen och tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk.

Igångsättningstid

Den tid inom vilken biobräsleanläggningen ska tas i drift bestäms till fem (5) år från den dag domen har vunnit laga kraft.

BAKGRUND OCH TIDIGARE BESLUT

Arctic Paper Munkedals AB (bolaget) bedriver produktion av obestruket tryckpapper vid Munkedals bruk, inom fastigheten Munkedal 1:1, i Munkedals kommun. För verksamheten gäller ett tillstånd meddelat av Koncessionsnämnden från 1994, samt ett antal ytterligare beslut och domar som föranletts av ett prøvotidsförordnande rörande utsläpp till luft från befintliga oljepannor m m.

Såvitt nu är aktuellt meddelade miljödomstolen genom deldom den 18 december 2008 bolaget tillstånd enligt miljöbalken att vid Munkedals bruk anlägga och driva:

1. En bibränsleledad kraftvärmepanna med en högsta total installerad tillförd effekt av 58 MW (alternativ A), eller
2. En bibränsleledad panna med en högsta total installerad tillförd effekt av 40 MW (alternativ B).

Miljödomstolen förklarade att den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen fick anses uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken.

Tillståndet förenades med ett antal villkor, delvis anpassade efter de olika alternativen samt även ett prøvotidsförordnande för alternativ A. Bolaget ålades att inom ett år från det att deldomen vunnit laga kraft meddela miljödomstolen vilket av alternativen bolaget avsåg att ta i anspråk. Mark- och miljödomstolen har, efter ansökan av bolaget, vid tre tillfällen beslutat att förlänga tiden för meddelande av val av panna (genom beslut den 24 februari 2010, den 7 februari 2011 och genom deldom den 23 november 2012).

Enligt deldomen från den 23 november 2012 skulle bolaget senast den 18 december 2016 meddela val av panna och i samband med detta även förslag till slutliga villkor och en motivering till dessa. I domen anges att de krav som fastställts i gällande BREF-dokument för förbränningsanläggningar i enlighet med IED-direktivet ska utgöra minimikrav för villkorens räckvidd och innehåll. Bolaget har genom dom i

mål nr M 93-12 medgivits förlängd tid att ta tillståndet i anspråk, till den 18 december 2018. Bolaget ska anmäla till mark- och miljödomstolen när så sker.

YRKANDEN/MEDELANDE OM VAL AV ALTERNATIV B

Bolaget har beslutat att välja alternativ B, d.v.s. en anläggning om 40 MW, enligt det meddelade tillståndet. Bolaget meddelar således härmed att det är detta alternativ som bolaget väljer att gå vidare med.

FÖRSLAG TILL SLUTLIGA VILLKOR

De villkor som tillståndet från 2008 förenades med avseende alternativ B bedömer bolaget, med de justeringar som föreslås nedan, vara moderna och motsvara bästa tillgängliga teknik utifrån såväl det utkast till BAT slutsatser som i juni 2016 presenterats för stora förbränningsanläggningar enligt IED-direktivet och även vad som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv (2015/2193/EU) av den 25 november 2015 om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från medelstora förbränningsanläggningar (MCP-direktivet). Bestämmelserna i MCP-direktivet börjar gälla för nya anläggningar från den 20 december 2018 (se artikel 6.7). Det är således, enligt bolagets uppfattning, relevant att anpassa villkoren efter de utsläppsnivåer som direktivet föreskriver.

Bolaget föreslår i enlighet med vad som angivits ovan att stoftvillkoret (villkor 6 i deldomen, men nedan benämnt villkor 4) utöver tidigare angivet månadsmedelvärde kompletteras med ett årsmedelvärde om 20 mg/m³ (se bilaga 2, del 2, tabell 1 till MCP-direktivet).

För att anpassa villkoren till nu gällande praxis föreslår bolaget även att samtliga utsläppsvärden ska utgöra begränsningsvärden istället för riktvärden, vilket innebär en inte oväsentlig skärpning av kraven i förhållande till tidigare.

Som slutliga villkor samt delegation till tillsynsmyndigheten föreslår bolaget (*efter justering – domstolens tillägg*) enligt följande:

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet, om inte annat framgår av nedanstående villkor.
2. Bränslet får bestå av rena träbränslen såsom skogsflis, torrflis, bark och spån, samt torv.
3. Halten kväveoxider (räknat som NO₂) i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 240 mg/Nm³ vid 6 % O₂.
4. Halten av stoft i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 20 mg/Nm³ vid 6 % O₂. Villkoret är uppfyllt om minst tio månadsmedelvärden under kalenderåret klarar begränsningsvärdet.
5. Halten kolmonoxid (CO) i utgående rökgaser får som dygnsmedelvärde under 95 % av driftdygnen under ett kalenderår inte överstiga 250 mg/N m³ vid 6 % O₂ och som timmedelvärde under 95 % av drifttimmarna under ett kalenderår inte överstiga 500 mg/Nm³ vid 6 % O₂. Utsläpp under start/stopp och torkeldning av murverk ska ej medräknas.
6. Halten SO₂ i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 140 mg/Nm³ torr gas vid 6 %.
7. Villkor 3-6 för utsläpp till luft ska gälla även då olja förbränns i pannan.
8. Svavelhalten i förbränningsoljan får uppgå till högst 0,1 viktprocent.
9. Aska från förbränning av rena biobränslen ska om möjligt återvinnas, exempelvis för kompensations- och vitaliseringsgödsel i skogsmark eller nyttiggöras på annat sätt. Om askan inte kan återvinnas ska den deponeras på avfallsupplag som har erforderliga tillstånd för deponering. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i frågor rörande omhändertagande av askan.

10. Hantering, lagring och transporter av bränsle och aska inom verksamhetsområdet ska ske så att för omgivningen besvärande damning, lukt och brandfara inte uppstår.

11. Eldningsolja till nya pannan ska lagras i invallad cistern där invallningen rymmer minst hela cisternens volym, såvida inte cisternen är dubbelmantlad. Tapp- och påfyllnadsplatser samt rörledningar för olja ska ingå i det invallade tankområdet eller på annat sätt säkras för utsläpp av olja till omgivningen.

12. Buller från de anläggningar och verksamheter som omfattas av detta tillstånd ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än: 50 dB(A) vardagar dagtid (07.00-18.00), 40 dB(A) nattetid (22.00-07.00), 45 dB(A) övrig tid. Momentana ljud nattetid får inte överskrida 55 dB(A).

13. Ett förslag till reviderat kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten i god tid innan nu tillståndsgiven anläggning tas i drift.

Delegering av beslut om villkor

Mark- och miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om förvaring av kemiska produkter och farligt avfall hänförliga till den nu tillståndsgivna verksamheten.

IANSPRÅKTAGANDE AV TILLSTÅNDET

Bolaget har konstaterat att det föreligger en möjlighet till finansiering av den planerade anläggningen enligt alternativ B men arbete återstår alltså med att ingå slutliga avtal samt genomföra upphandling. Om arbetet går enligt plan förutses byggnadsarbeten för anläggningen kunna påbörjas under 2018 och i samband med detta är det bolagets avsikt att inkomma med en anmälan om att tillståndet tas i anspråk enligt vad som föreskrivits i mål M 93-12.

UTVECKLING AV TALAN

Bolaget har under 2008 lämnat in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för att anlägga och driva en biobränsleeldad panna. Bolagets ansökan innefattade två alter-

nativ för val av panna, alternativ A, en kraftvärmepanna med en högsta total installerad effekt av 58 MW och alternativ B, en anläggning med en högsta total installerad effekt av 40 MW. I bolagets ansökan 2008 redovisades miljökonsekvenserna för de båda alternativen. En närmare beskrivning av anläggningen enligt valt alternativ B och verksamhetens miljökonsekvenser finns i den tekniska beskrivningen och i miljökonsekvensbeskrivningen.

Installation av en ny biobränslepanna enligt nu valt alternativ B innebär i första hand förändrade utsläpp till luft. I övrigt är miljöpåverkan likartad dagens förhållanden. Bolaget har i anmälan om val av alternativ daterad den 16 december 2016 föreslagit att tillståndet för biobränslepannan med vissa justeringar ska förenas med de villkor som domstolen fastställt för alternativ B i deldomen meddelad den 18 december 2008 (mål nr M 882-08). För att anpassa villkoren till nu gällande praxis och kommande lagstiftning avseende utsläpp från medelstora förbränningsanläggningar har bolaget föreslagit att samtliga utsläppsvärden och bullervärden ska utgöra begränsningsvärden, istället för riktvärden, och inkluderat ett årsmedelvärde i det föreslagna stoftvillkoret. Med hänsyn till att det i första hand är luftutsläppen som innebär en förändring i förhållande till idag väljer bolaget att inrikta nedanstående redovisning på de föreslagna villkor som reglerar utsläpp till luft. Övriga föreslagna villkor för tillståndet till biobränslepannan avser bl.a. buller och kemikaliehantering. Dessa villkor bedöms alltjämt, med ovan nämnda justeringar, vara överensstämmande med gällande praxis och motiveras inte närmare nedan.

IED-direktivet

Verksamheten vid pappersbruket omfattas av IED-direktivets bestämmelser och av de BAT-slutsatser för produktion av papper, massa och kartong som offentliggjordes den 30 september 2014. Enligt 1 kap 8 § industriutsläppsförordningen (SFS 2013:250) ska slutsatserna gälla senast fyra år efter slutsatsernas offentliggörande. Från och med 2015 finns ett krav för verksamhetsutövare att redovisa i miljörapporten hur slutsatserna följs eller planeras att följas. Bolaget har från och med ingivandet av miljörapporten för 2014 till tillsynsmyndigheten årligen inkluderat en sådan redovisning och bolagets bedömning är att verksamheten följer alla gällande BAT-

slutsatser. Dessa bedöms dock inte som relevanta för den nu aktuella prövningen avseende villkor för biobränslepannan. Enligt tillämpningsområdet för de senaste BAT-slutsatserna anges att dessa inte omfattar andra förbränningsanläggningar för produktion av ånga och el än återvinningspannor (sodapannor och sulfitolutpannor).

För stora förbränningsanläggningar, d.v.s. anläggningar med en effekt av mellan 50-100 MW, har ett BREF-dokument presenterats i juli 2006, med stöd av det nu upphävda IPPC-direktivet. I BREF-dokumentet presenteras i avsnitt 5 vad som utgör BAT för förbränning av fast biomassa och torv. I juli 2016 presenterades ett utkast ("final draft") till ett nytt BREF-dokument för stora förbränningsanläggningar i enlighet med IED-direktivet. I dokumentet presenteras förslag till såväl BAT (slutsatser om bästa tillgängliga teknik) som BAT-AEL:er (slutsatser med utsläppsvärden). Kommissionen har dock ännu inte antagit dessa BAT-slutsatser. Eftersom biobränslepannan har en högsta total installerad tillförd effekt av 40 MW kommer den inte att omfattas av de BAT-slutsatser som så småningom fastställs för stora förbränningsanläggningar. Bolaget har dock bedömt det som relevant att använda dessa BAT-slutsatser som en jämförelse tillsammans med de mer direkt relevanta utsläppsvärden som finns i MCP-direktivet.

MCP-direktivet

Under hösten 2015 antogs ett nytt direktiv rörande utsläpp från medelstora förbränningsanläggningar, Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2193 (MCP-direktivet). Direktivet omfattar förbränningsanläggningar med en installerad tillförd effekt av mellan 1-50 MW. Direktivet innehåller krav på utsläppsgränser och såvitt avser befintliga anläggningar gäller dessa från och med år 2025 för pannor över 5 MW och från och med år 2030 för pannor om högst 5 MW. Direktivet har ännu inte föranlett någon svensk lagstiftning. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ta fram ett förslag på genomförande av direktivet och arbete med detta pågår för närvarande. Förslaget planeras att remitteras under våren/sommaren 2017 och därefter kommer de slutliga författningstexterna att beredas och beslutas under hösten 2017. Enligt artikel 17 i direktivet ska lagar och författningar som är nödvändiga för att implementera direktivet ha trätt ikraft senast den 19 december 2017. Enligt direkti-

vet finns vissa undantag för befintliga verksamheter samt olika gränsvärden för nya respektive befintliga anläggningar. I artikel 3 definieras befintlig förbränningsanläggning som en förbränningsanläggning som togs i drift före den 20 december 2018 eller för vilken tillstånd utfärdats före den 19 december 2017 enligt nationell lagstiftning, förutsatt att anläggningen tas i drift senast den 20 december 2018.

Bolaget har fått tillstånd till anläggande av biobränsleanläggningen före den 17 december 2017 och avser att ta den drift senast den 20 december 2018, vilket innebär att pannan enligt direktivets definition är en befintlig förbränningsanläggning.

Motivering till föreslagna villkor för utsläpp till luft

Inledning

Idag finns tre befintliga pannor vid bruket, två konverterade oljepannor om 42 MW respektive 3 MW tillförd effekt, som sedan 2012 drivs med LNG¹⁾ samt en elångpanna om 35 MW. Bolagets avsikt är att nyttja LNG-pannorna som baslast i systemet medan biobränslepannan är tänkt att användas som reserv och spetslast.

Biobränslepannan planeras att utformas som två separata förbränningsenheter vilket möjliggör en flexibel användning beroende på energibehovet och är i linje med etablerad standard hos leverantören. Till skillnad från vad som anges i den teknisk beskrivningen (s 6) kommer således anläggningen att utformas med två separata pannor med var sin förugn, dock med gemensam rökgaskanal. Ordinarie bränsle i biobränslepannan kommer huvudsakligen att utgöras av rena trädbränslen, bestående av skogsflis, torrflis, bark och spån. Även torv kan komma att användas. Olja används för uppstart och kommer då, i enlighet med åtagandet inom ramen för tillståndet till permanent användning av LNG, att ha en högsta svavelhalt om 0,1 %.

Utsläpp till luft från en förbränningsanläggning är i hög grad beroende av driftsförhållanden och bränslekvalitet. Den aktuella anläggningen används för ångproduktion knuten till pappersproduktionen och pannlasten kommer därmed att variera betydligt mer än vid exempelvis en fjärrvärmeanläggning och därmed är det svårare att optimera driften och nå ned till de lägsta förekommande utsläppsnivåerna för biobränsleanläggningar generellt.

¹⁾ Länsstyrelsens beslut den 3 juli 2012 med dnr 555-10995-2012 och mark- och miljödomstolens tillstånd från den 25 januari 2017 i mål nr M 1098-16.

Utsläppen från bibränslepannan kan förväntas omfattas av den lagstiftning som regeringen föreslår för att implementera MCP-direktivet. De villkor som bolaget har föreslagit har därför anpassats till de utsläppsnivåer som anges i direktivet. Som redovisats ovan kommer inte verksamheten att omfattas av de BAT-slutsatser som gäller för stora förbränningsanläggningar, men de tekniker och värden som anges i utkastet bör ändå kunna användas som jämförelse. Bolaget har i ansökan redogjort för det som ansågs som BAT i BREF-dokument från 2006 för stora förbränningsanläggningar. I många delar är detta detsamma som anges som BAT i utkastet till BREF-dokument från 2016 och bolagets bedömningar om möjligheten att uppfylla dessa BAT-nivåer såvitt avser utsläpp till luft bör därför alltså vara relevanta. En bibränsleeldad panna innebär lägre utsläpp till luft av svaveldioxid i förhållande till oljeeldning, lägre utsläpp av fossil koldioxid i förhållande till förbränning av olja såväl som LNG medan utsläppen av kolmonoxid, kväveoxider och stoft kan förväntas att öka något i förhållande till såväl förbränning av olja som LNG.

Spridningsberäkningar av utsläpp till luft av kväveoxider, svavel och stoft gjordes inför ansökan om tillstånd 2008. Dessa visar att bidraget från den nya pannan till halterna i omgivningen av dessa ämnen är små. Spridningsberäkningarna har utförts med utgångspunkt från alternativ A. Därefter har bidragen till föroreningshalterna i området från alternativ B uppskattats utifrån spridningsberäkningen för alternativ A.

Beräkningarna har utförts dels som medelvärde under en femårsperiod (2001-2005), dels som 98-percentilen för en timme (98-percentilen visar högsta timmedelvärde under 98 % av tiden). Vid beräkningarna har ett stort antal vind- och turbulensfält simulerats för det aktuella området. Bolagets sammanfattande bedömning är att de beräknade haltbidragen i omgivningen inte bedöms medföra att miljökvalitetsnormer för stoft, svaveldioxid, kvävedioxid eller koldioxid kommer att överskridas.

Utsläpp av kväveoxider

Kväveoxider bildas vid alla typer av förbränning, dels på grund av bränslets kväveinnehåll, dels på grund av att förbränningsluftens kvävgas och syrgas vid upphettning reagerar med varandra. Kväveoxider bidrar till övergödning, försurning och

bildande av marknära ozon. Storleken av utsläpp av kvävedioxider från en förbränningsanläggning beror bl.a. på kvävehalten i bränslet, förbränningstemperatur, luftöverskott, pannans utformning och driftstrategi.

Sammanfattningsvis visar resultatet av den spridningsberäkning som bolaget låtit ta fram för kväveoxider d.v.s. beräkningen av spridning för alternativ B att årsmedelvärdet för spridning i närområdet uppgår till 0,45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (på 400 meters avstånd) och timmedelvärdet till 9,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (på 600 meters avstånd). Detta kan jämföras med uppgifter från Luft i Väst från 2014 som visar ett värde om 4,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ vid referensmätpunkten Munkedals kommunhus. Biobränslepannan bedöms ge ett litet ytterligare tillskott till halterna av kväveoxider men inte medföra att miljö kvalitetsnormen för kväveoxider överskrids. I föreliggande fall avses reducering av kväveoxider i första hand att ske genom förbränningstekniska åtgärder, såsom förbränning med lågt luftöverskott, rökgasrecirkulation samt stegvis förbränning genom successiv tillförsel av luft. Installation av SNCR bedöms vara mindre lämpligt då lastvariationerna är betydande och utsläppsnivåerna ändå bedöms kunna hållas på en låg nivå.

I MCP-direktivet förskrivs gränsvärdet för kväveoxider från nya förbränningsanläggningar (andra än motorer och gasturbiner) vid förbränning av fast biomassa till högst 300 mg/Nm^3 . Det villkor som bolaget har förslagit innebär att halten kväveoxider (räknat som NO_2) i utgående rökgaser som månadsmedelvärde inte får överstiga 240 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 . Detta innebär att maximalt tillåtna utsläpp av kväveoxider kommer vara strängare än det som föreskrivs för nya förbränningsanläggningar i MCP-direktivet och även ligga i paritet med de krav som idag finns för stora förbränningsanläggningar, se förordning (2013:252).

Utsläpp av stoft

Stoft består av partiklar som svävar eller faller ned utomhus. Stoft uppstår såväl på naturlig väg som genom mänsklig aktivitet. De fina svävande partiklarna, med en partikelstorlek under 10 μg (PM_{10}) är de som huvudsakligen orsakar hälsoproblem. Dessa partiklar uppstår vid all form av förbränning samt vägtrafik. Spridningsbe-

räkningen för stoft har för att förenkla beräkningen endast utgått från att haltbidraget från bolagets verksamhet består av PM10. Detta innebär att halterna har över-skattats. Resultatet av spridningsberäkningarna visar att årsmedelvärdet i närområ-det av utsläpp från stoft från anläggningen uppgår till $0,09 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (på 400 meters avstånd) och timmedelvärdet uppgår till $1,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (på 500 meters avstånd). Enligt mätningar från Luft i Väst från 2006 uppgår halten stoft PM10 vid referensmät-punkten Munkedals kommunhus till $16 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Rening av rökgaser avses ske antingen genom textilfilter eller elektrofilter, då möj-ligheten att använda textilfilter för mindre pannor har utvecklats under senare tid. Rening av stoft med elektrofilter alternativt textilfilter anses utgöra BAT för redukt-ion av stoft enligt utkast till BREF-dokument från juli 2016. I utkastet anges BAT-AEL för stoft till mellan $2-15 \text{ mg}/\text{Nm}^3$ i årligt medelvärde för befintliga anlägg-ningar.

Bolaget har först föreslagit att halten av stoft i utgående rökgaser inte får överstiga $30 \text{ mg}/\text{Nm}^3$ vid 6 % O_2 som månadsmedelvärde och som årsmedelvärde inte får överstiga $20 \text{ mg}/\text{Nm}^3$ vid 6 % O_2 . Villkoret har anpassats till vad som anges i MCP-direktivet genom att tidigare angivet månadsmedelvärde kompletteras med ett års-medelvärde om $20 \text{ mg}/\text{Nm}^3$ (se bilaga 2, del 2, tabell 1 till MCP-direktivet).

Vid normala driftförhållanden bedöms utsläppsnivåerna från anläggningen vara betydligt lägre än $30 \text{ mg}/\text{Nm}^3$. Det föreligger emellertid en inte obetydlig risk för situationer då denna nivå kan uppkomma, exempelvis vid hål i reningsfiltret.

Bolaget kommer att installera en röktäthetsmätare men eftersom det inte är möjligt att göra precisionsmätning av stoftutsläppen är bolagets uppfattning att ett villkor i form av begränsningsvärde måste sättas med viss marginal för att inte riskera att överskridas.

Utsläpp av kolmonoxid

Förbränning av biobränsle kommer att ge upphov till utsläpp av kolmonoxid. Ut-släppet har beräknats uppgå till 127 ton/år. Haltbidrag till omgivningen har inte be-

räknats i spridningsberäkningen, men kan uppskattas utifrån utgående rökgaser i ansökt verksamhet. Denna beräkning visar ett maximalt haltbidrag av kolmonoxid i närområdet om $0,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som årsmedelvärde och ett haltbidrag av ca $7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som 98-percentil av timmedelvärden.

Bibränslepannan kommer att utformas för att möjliggöra så goda förbränningsförhållanden som möjligt. Enligt utkast till BREF-dokument från juli 2016 för stora förbränningsanläggningar (se avsnitt 10.2.2.3 och avsnitt 10.8) ingår BAT för minimering av CO-emissioner i det som räknas upp som BAT för reducering av kväveoxider. Ett sätt att uppnå reducering av kolmonoxid är att säkerställa fullständig förbränning. För att möjliggöra detta krävs god eldstadsutformning och användande av bra processövervakningsutrustning, tekniker samt ett gott underhåll av förbränningsutrustningen.

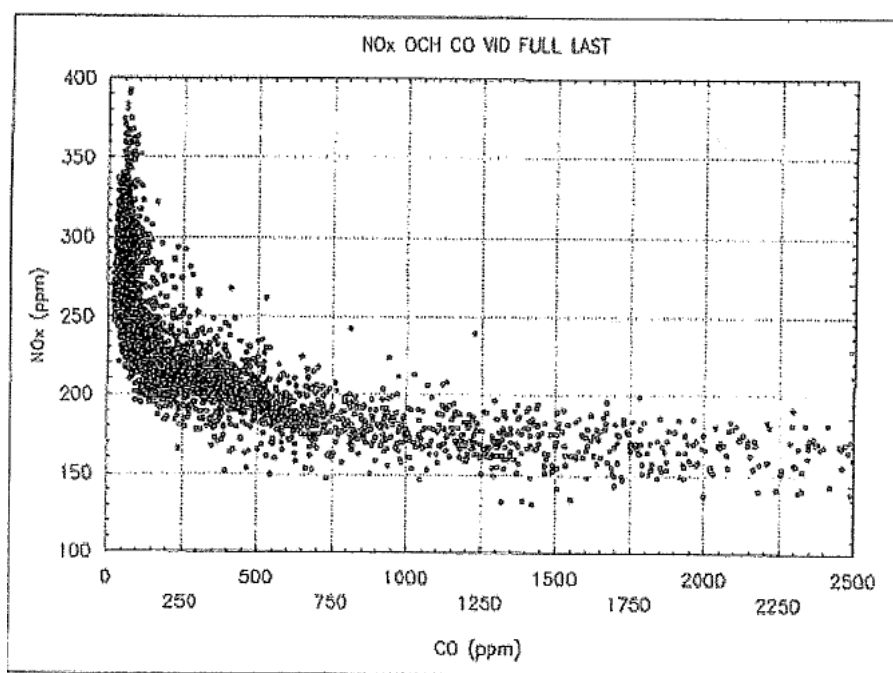

Diagram utvisande förhållandet mellan utsläpp av NOx och CO vid förbränning av bibränslen.

Bolaget avser att installera en modern anläggning som möjliggör goda förbränningsförhållanden med ett optimerat system för att reducera kvävedioxidutsläppen men med en balansering av kolmonoxidnivåerna.

Det villkor som bolaget föreslagit utgår från att kolmonoxidnivåerna som högst kommer att ligga på 305 mg/Nm³ vid 6 % O₂. Vid start och stopp kommer nivåerna dock att vara betydligt högre. Årsmedelvärdet kan beräknas till ca 65-75 % av dygnsmedelvärdet och uppgå till 230 mg/Nm³ vid 6 % O₂.

För att det ska finnas marginaler för oväntade driftshändelser har bolaget föreslagit att halten kolmonoxid i utgående rökgaser som dygnsmedelvärde under 95 % av driftdygnet under ett kalenderår inte får överstiga 250 mg/Nm³ vid 6 % O₂ och som timmedelvärde under 95 % av drifttimmarna under ett kalenderår inte får överstiga 500 mg/Nm³ vid 6 % O₂. Start/stopp och torkeldning av murverk ska inte medräknas i dessa värden.

Ovanstående diagram illustrerar tydligt avvägningen mellan utsläpp av kolmonoxid och kväveoxider. De villkor som bolaget har föreslagit för utsläpp av kolmonoxid respektive kvävedioxid anser bolaget utgör en rimlig avvägning mellan utsläppen av dessa ämnen och de utsläppsnivåer som kan anses motiverade ur hälso- och miljöperspektiv.

Avslutningsvis

Bolaget anser att de villkor som tillståndet från 2008 förenades med avseende alternativ B, med de justeringar som föreslagits i bolagets anmälan om val av panna den 16 december 2016, är moderna och motsvarar bästa möjliga teknik. Utsläppsnivåerna överensstämmer väl med de utsläppsnivåer som anges i MCP-direktivet samt, i jämförbara delar, det som föreslås som BAT-slutsatser i "final draft" till BREF-dokument från juli 2016 för stora förbränningsanläggningar.

INKOMNA YTTRANDEN

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Naturvårdsverket (NV) har meddelat att myndigheterna avstår från att yttra sig. Munkedals kommun har inte inkommit med yttrande.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har anfört bl. a. följande.

Länsstyrelsens yttrande

Länsstyrelsen anser att följande förslag till nya slutliga villkor ska fastställas för en ny biobränsleeldad panna vid Arctic Paper Munkedals AB.

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet, om inte annat framgår av nedanstående villkor.
2. Bränslet får bestå av rena träbränslen såsom skogsflis, torrflis, bark och spån, samt torv.
3. Halten kväveoxider (räknat som NO₂) i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 240 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂.
4. Halten stoft i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 20 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂.
5. Halten kolmonoxid (CO) i utgående rökgaser får som dygnsmedelvärde under 95 % av driftdygnet under ett kalenderår inte överstiga 250 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂ och som timmedelvärde under 95 % av drifttimmarna under ett kalenderår inte överstiga 500 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂. Utsläpp under start/stopp och torkeldning av murverk ska ej medräknas.
6. Halten SO₂ i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 140 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂.
7. Villkor 3 - 6 för utsläpp till luft ska gälla även då olja förbränns i pannan.
8. Svavelhalten i förbränningsoljan får uppgå till högst 0,1 viktsprocent.
9. Aska från förbränning av rena biobränslen ska om möjligt återvinnas, exempelvis för kompensations- och vitaliseringsgödsel i skogsmark eller nyttiggöras på annat

sätt. Om askan inte kan återvinnas ska den deponeras på avfallsupplag som har erforderliga tillstånd för deponering. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i frågor rörande omhändertagande av askan.

10. Hantering, lagring och transporter av bränsle och aska inom verksamhetsområdet ska ske så att för omgivningen besvärande damning, lukt och brandfara inte uppstår.

11. Eldningsolja till nya pannan ska lagras i invallad cistern där invallningen rymmer minst hela cisternens volym, såvida inte cisternen är dubbelmantlad. Tapp- och påfyllnadsplatser samt rörledningar för olja ska ingå i det invallade tankområdet eller på annat sätt säkras för utsläpp av olja till omgivningen.

12. Buller från de anläggningar och verksamheter som omfattas av detta tillstånd ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än: 50 dB(A) vardagar dagtid (07.00-18.00) 40 dB(A) nattetid (22.00-07.00) 45 dB(A) övrig tid. Momentana ljud nattetid får inte överskrida 55 dB(A)

13. Ett förslag till reviderat kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten i god tid innan nu tillståndsgiven anläggning tas i drift.

Delegering av beslut om villkor

Mark- och miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om förvaring av kemiska produkter och farligt avfall hänförliga till den nu tillståndsgivna verksamheten.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen anser i likhet med bolaget att man ska använda bestämmelser i direktiv gällande medelstora förbränningsanläggningar (MCP-direktivet), förordningen om stora förbränningsanläggningar (2013:252) samt kommande BAT-slutsatser gällande stora förbränningsanläggningar som underlag då slutliga villkor för biobränslepannan bestäms. Nuvarande förslag till BAT-slutsatser (juni 2016) för

stora förbränningsanläggningar är något strängare för nya verksamheter än krav i förordningen om stora förbränningsanläggningar och i MCP-direktivet.

Bolaget har yrkat att maximalt få släppa ut 30 mg stoft/Nm³ torr gas vid 6 % O₂ mätt som månadsmedelvärde. Länsstyrelsen anser dock att stofthalten bör kunna begränsas så att ett begränsningsvärde på 20 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂ mätt som månadsmedelvärde kan klaras. Länsstyrelsen anser även att ett villkor för utsläpp av SO₂ ska fastställas. Länsstyrelsen bedömer att bolaget vid en normal bränsleblandning torde klara ett begränsningsvärde på 140 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂ mätt som månadsmedelvärde. Det motsvarar utsläppet av SO₂ vid förbränning av olja med en svavelhalt på 0,1 %. Länsstyrelsen anser att halten kväveoxider (räknat som NO₂) i utgående rökgaser inte ska få inte överstiga 240 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂ som månadsmedelvärde, som bolaget har föreslagit. Länsstyrelsen anser även att bolagets förslag till villkor för utsläpp av kolmonoxid kan fastställas.

Länsstyrelsen anser att villkor för utsläpp till luft från pannan ska gälla även då olja förbränns. Svavelhalten i förbränningsoljan bör endast tillåtas uppgå till högst 0,1 viktsprocent. Länsstyrelsen anser att övriga villkor som bolaget föreslagit kan fastställas.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Inledning

Länsstyrelsen anser att tillståndet ska förenas med ett strängare utsläppsvärde för stoft än vad bolaget föreslagit (se länsstyrelsens villkorsförslag nr 4), att tillståndet även ska förenas med ett villkor för utsläpp av svaveldioxid (länsstyrelsens villkorsförslag 6), att villkoren för utsläpp till luft även ska gälla när olja förbränns i pannan (se länsstyrelsens villkorsförslag 7) samt att svavelhalten i förbränningsoljan endast bör tillåtas uppgå till högst 0,1 viktprocent (se länsstyrelsens villkorsförslag 8). Övriga av bolaget föreslagna villkor anser länsstyrelsen kan fastställas.

Villkor för utsläpp av stoft

Länsstyrelsen uppger att stofthalten bör kunna begränsas så att ett månadsmedel-

värde om 20 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂ kan innehållas. Länsstyrelsen har därför föreslagit följande lydelse av stoftvillkoret 4. Halten stoft i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 20 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂.

Bolaget har för avsikt att använda textilfilter, vilket normalt sett innebär möjlighet att med god marginal innehålla ett utsläppsvärde för stoft om 20 mg/Nm³. Filtrets funktion försämras emellertid efter hand. Normalt sett går denna process långsamt, vilket innebär att filterbyte kan planeras och genomföras i god tid innan 20 mg/Nm³ riskerar att överskridas. Det kan emellertid vara så att det sker plötsligt, beroende på faktorer såsom ofördelaktig bränslemix och/eller svåra driftförhållanden genom många snabba och stora lastvariationer. Det förekommer även att gnistor bränner hål i filterduken. Med hänsyn till leveranstiden för ett nytt filter och tiden för installation är det svårt att vid en sådan situation med säkerhet kunna innehålla ett månadsmedelvärde om 20 mg/Nm³. Bolaget anser därför att det måste finnas möjlighet till enstaka överskridanden av nivån 20 mg/Nm³ på grund av faktorer som är svåra att påverka, utan att detta alltid leder till en villkorsöverträdelse.

Bolaget kan således godta ett strängare villkor avseende stoft, men endast om villkoret utformas för att möjliggöra viss flexibilitet. Mot bakgrund av länsstyrelsens förslag samt ovanstående föreslår bolaget att villkoret för utsläpp av stoft ges följande lydelse:

4. Halten av stoft i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 20 mg/Nm³ vid 6 % O₂. Villkoret är uppfyllt om minst tio månadsmedelvärden under kalenderåret klarar begränsningsvärdet.

Mark- och miljööverdomstolen har tidigare godtagit liknande villkorskonstruktioner, se bl a MÖD 2012:10 (Outokumpu Stainless) och MÖD 2012:21 (Obbola), med hänvisning till att det mot bakgrund av att överskridande av ett begränsningsvärde är straffsanktionerat kan finnas behov av visst handlingsutrymme vid tillfälliga haltförhöjningar. Utformningen av villkoret innebär enligt bolagets uppfattning ingen risk för utsläpp som kan leda till skada för hälsa eller miljö.

Villkor för utsläpp av svaveldioxid

Länsstyrelsen anser även att tillståndet ska förenas med ett villkor för utsläpp av svaveldioxid (SO₂). Länsstyrelsen bedömer att bolaget vid en normal bränsleblandning torde klara ett begränsningsvärde på 140 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂ mätt som månadsmedelvärde, vilket motsvarar utsläppet av SO₂ vid förbränning av olja med en svavelhalt på 0,1 %. Länsstyrelsen har föreslagit att villkoret för utsläpp av svaveldioxid ska ha följande lydelse:

6. Halten SO₂ i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 140 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂.

Bolaget har inget att erinra mot att tillståndet förenas med ett nytt villkor med ovan angivna lydelse.

Villkoren ska gälla även när olja förbränns

Länsstyrelsen anser att villkoren för utsläpp till luft från pannan ska gälla även då olja förbränns och att svavelhalten i förbränningsoljan endast bör tillåtas att uppgå till 0,1 viktprocent. Bolaget medger att tillståndet förenas med villkor i enlighet med länsstyrelsens förslag.

Sammanställning av bolagets justerade villkorsförslag

Som slutliga villkor samt delegation till tillsynsmyndigheten föreslår bolaget efter ovanstående medgivanden och synpunkter på länsstyrelsens villkorsförslag sammanfattningsvis följande:

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i målet, om inte annat framgår av nedanstående villkor.
2. Bränslet får bestå av rena träbränslen såsom skogsflis, torrflis, bark och spån, samt torv.

3. Halten kväveoxider (räknat som NO_2) i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 240 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 .
4. Halten av stoft i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 20 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 . Villkoret är uppfyllt om minst tio månadsmedelvärden under kalenderåret klarar begränsningsvärdet.
5. Halten kolmonoxid (CO) i utgående rökgaser får som dygnsmedelvärde under 95 % av driftdygnen under ett kalenderår inte överstiga 250 mg/N m^3 vid 6 % O_2 och som timmedelvärde under 95 % av drifttimmarna under ett kalenderår inte överstiga 500 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 . Utsläpp under start/stopp och torkeldning av murverk ska ej medräknas.
6. Halten SO_2 i utgående rökgaser får som månadsmedelvärde inte överstiga 140 mg/Nm^3 torr gas vid 6 %.
7. Villkor 3-6 för utsläpp till luft ska gälla även då olja förbränns i pannan.
8. Svavelhalten i förbränningsoljan får uppgå till högst 0,1 viktprocent.
9. Aska från förbränning av rena biobränslen ska om möjligt återvinnas, exempelvis för kompensations- och vitaliseringsgödsel i skogsmark eller nyttiggöras på annat sätt. Om askan inte kan återvinnas ska den deponeras på avfallsupplag som har erforderliga tillstånd för deponering. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i frågor rörande omhändertagande av askan.
10. Hantering, lagring och transporter av bränsle och aska inom verksamhetsområdet ska ske så att för omgivningen besvärande damning, lukt och brandfara inte uppstår.

11. Eldningsolja till nya pannan ska lagras i invallad cistern där invallningen rymmer minst hela cisternens volym, såvida inte cisternen är dubbelmantlad. Tapp- och påfyllnadsplatser samt rörledningar för olja ska ingå i det invallade tankområdet eller på annat sätt säkras för utsläpp av olja till omgivningen.

12. Buller från de anläggningar och verksamheter som omfattas av detta tillstånd ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än: 50 dB(A) vardagar dagtid (07.00-18.00), 40 dB(A) nattetid (22.00-07.00), 45 dB(A) övrig tid. Momentana ljud nattetid får inte överskrida 55 dB(A).

13. Ett förslag till reviderat kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten i god tid innan nu tillståndsgiven anläggning tas i drift.

Delegering av beslut om villkor

Mark- och miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om förvaring av kemiska produkter och farligt avfall hänförliga till den nu tillståndsgivna verksamheten.

DOMSKÄL

Arctic Paper Munkedals AB har den 16 december 2016 i enlighet med vad som bestämts genom mark- och miljödomstolens dom den 23 november 2012 meddelat att bolaget avser att anlägga och driva en biobränsleeldad panna med en total installerad effekt av 40 MW. Bolaget har även lämnat in ett förslag till nya slutliga villkor för pannan och en motivering till villkoren. Till följd av yttrandet från Länsstyrelsen i Västra Götaland har bolaget inkommit med reviderad version av villkorsförslag. Bolagets nya villkorsförslag överensstämmer med länsstyrelsens önskemål i målet dock med undantag för villkor fyra som avser begränsningsvärdet för stoftutsläpp. Enligt bolaget bör villkoret förses med ett tillägg; *Villkoret är uppfyllt om minst tio månadsmedelvärden under kalenderåret klarar begränsningsvärdet*, vilket möjliggör enstaka överskridanden under ett och samma kalenderår.

Mark- och miljödomstolen instämmer i bolagets bedömning att vid användning av textilfilter kan det uppstå situationer som i enstaka fall kan leda till överskridande av begränsningsvärde för stoftutsläpp. Även om en lång leveranstid av nya filter kan avhjälpas genom innehav av reservfilter finns det skäl att godta bolagets önskemål om att endast tio månadsmedelvärden under kalenderåret måste klara begränsningsvärdet om 20 mg/Nm³ vid 6 % O₂. För att säkerställa att något större utsläpp inte får ske de två återstående månaderna är det befogat att komplettera villkorstexten med ett årsmedelvärde som inte heller får överstiga 20 mg/Nm³ vid 6 % O₂. Detta begränsningsvärde har inledningsvis yrkats av bolaget och enligt domstolens bedömning är det tekniskt möjligt att innehållas på årsbasis.

Vad beträffar övriga villkor och begränsningsvärden för olika utsläppsp parametrar finner domstolen att de av länsstyrelsens föreslagna justeringar och villkorstillägg, som bolaget inarbetat i sitt slutliga villkorsförslag, är väl avvägda och tillräckliga för ändamålet. Föreslagna begränsningsvärden beaktar utsläppsvärden dels angivna i direktiv gällande medelstora förbränningsanläggningar (MCP-direktivet), dels förordningen om stora förbränningsanläggningar (2013:252) och dels nuvarande förslag till BAT-slutsatser (juni 2016) för stora förbränningsanläggningar. Även om utsläppsvärden enligt MCP-direktivet kommer att vara gällande för verksamheten vid Arctic Paper Munkedals AB efter implementering i svensk lagstiftning, är det av vikt att installationen av den valda pannan redan i nuläget anpassas till framtida utsläppsprestanda.

Då inga oenigheter föreligger mellan parterna och bolagets slutliga villkorsförslag anses utgöra godtagbar reglering av i målet sökt verksamhet finns det fog att slutliga tillståndsvillkor för den valda pannan, med en högsta total installerad tillförd effekt av 40 MW, ska fastställas i enlighet med vad som framgår av domslutet. I frågan om igångsättningstid inom vilken biobränsleanläggningen ska tas i drift är det rimligt att mot bakgrund av angivna skäl bestämma till fem år från den dag domen har vunnit laga kraft.

Domstolen noterar avslutningsvis att varken bolaget eller länsstyrelsen har tagit upp frågan om på vilket sätt de olika utsläppparametrarna ska kontrolleras. Domstolen förutsätter att vad som följer av villkor 13 och med hänsyn tagen till representativa mätmetoder kommer tillsynsmyndigheten att fastställa ett för ändamålet relevant kontrollprogram.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 20 juli 2017.

Stefan Mattsson

Jolanta Green

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Stefan Mattsson, ordförande, och tekniska rådet Jolanta Green.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.